

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ МУЛЬТИМЕДІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ РОЗВИТКУ ЗВ'ЯЗНОГО МОВЛЕННЯ УЧНІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ

У статті розкриваються питання доцільності використання мультимедійних технологій навчання у площині розвитку мовлення молодших школярів. Окреслено психолого-педагогічні особливості використання комп'ютера для оптимізації роботи класу та підвищення рівня знань учнів.

Ключові слова: мультимедіа, зв'язне мовлення, педагогічні дослідження, методика навчання мови.

Постановка проблеми. Завдання вчителя-класовода - навчити школярів за короткий проміжок часу освоювати, перетворювати і використовувати у практичній діяльності величезні масиви інформації. Важливо організувати процес навчання так, щоб дитина активно, з цікавістю і захопленням працювала на уроці, бачила результати своєї праці і могла їх оцінити.

Допомогою вчителя у вирішенні цього непростого завдання є поєднання традиційних методів навчання та сучасних інформаційних технологій, у тому числі комп'ютерних. Адже використання мультимедіа на уроці дозволяє зробити навчання мобільним, диференційованим та індивідуальним. На наш погляд, особливу увагу варто приділити проблемі впровадження мультимедійних технологій під час розвитку зв'язного мовлення молодших школярів, зокрема її психолого-педагогічному аспекту.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Розвиток зв'язного мовлення – одна з основних проблем сучасної методики навчання мови, оскільки "відсутність належної кореляції між теоретичними знаннями і практичними мовленнєвими вміннями позначається на кількісних і якісних характеристиках мовлення, породжує різного типу мовленнєві помилки й

недоліки" [9, с.14]. З метою запобігання їм, окрім опанування теорії мови, школярів необхідно вчити „орієнтуватися в конкретній мовленнєвій ситуації, відповідно до цього добирати зміст та мовні засоби для вираження думки, володіти правилами мовленнєвої поведінки в різних умовах спілкування” [9, 62].

Мультимедійні технології надають вчителю можливість впливати одночасно на декілька органів чуття дитини, що підвищує ефективність навчально-виховного процесу. Велика кількість сучасних педагогічних досліджень присвячена розробці методичних основ проектування, створення та використання мультимедійних навчальних програм та мультимедійних навчальних комплексів (Г. Асвацатуров, Т. Бабенко, І. Беліцин, Н. Клевцова, В. Підгорна, О. Пінчук, Т. Піскунова, Т. Саливон, О. Скалій та ін.). Автори зазначають, що використання мультимедійних технологій дозволяє підвищити інтенсивність і ефективність процесу навчання; створює умови для самоосвіти та дистанційної освіти, тим самим дозволяючи здійснювати перехід до безперервної освіти; у поєднанні з телекомунікаційними технологіями розв’язує проблему доступу до нових джерел різноманітної за змістом і формою представлення інформації.

Метою статті є висвітлення психолого-педагогічних особливостей використання мультимедійних технологій для розвитку зв’язного мовлення молодших школярів.

Виклад основного матеріалу. Відповідно до програми з рідної мови, розвиток зв’язного мовлення пов’язаний із формуванням та розвитком у молодших школярів основних видів мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, читання, письмо. Щоб сформувати у дітей елементарні рівні монологічного та діалогічного мовлення, слід спочатку проводити роботу над формуванням в дітей уміння відповідати на запитання і ставити запитання однокласникам, учителям, правильно, емоційно сприймати мовлення дорослих і однолітків.

Основними навичками мовленнєвої діяльності молодших школярів є *розуміння* основної думки (висловлення, твору тощо); причинно-наслідкових

зв'язків; виражально-зображувальних засобів тексту (висловлення); фактичного змісту твору (про кого, про що розповідається); *уміння*: складати і розігрувати діалог; додержуватись правил етикету (не перебивати, вислуховувати партнера, поважати його думку); використовувати етикетну лексику й українські форми звертання; дотримуватися норм української літературної мови; переказувати текст; будувати зв'язні висловлення [2], [3].

До сьогодні провідне місце у навчанні української мови в початковій школі посідають традиційні засоби навчання – дошка, крейда та друковані джерела (підручники, зошити з друкованою основою). Завдяки використанню інформаційних комп'ютерних технологій матеріальна складова навчального середовища доповнюється мультимедіа.

Мультимедіа значно впливає на емоційну сферу молодшого школяра, сприяючи підвищенню пізнавальної активності, інтересу до предмета та навчання взагалі, активізації навчальної діяльності учнів.

Як показали дослідження Г.О. Аствацотурова, О.В. Пінчук та ін., при використанні комп'ютера на уроках української мови (зокрема для розвитку зв'язного мовлення) виникли розбіжності між формуванням здібностей до абстрагування та рівнем розвитку мовних якостей, що супроводжують процес мислення [1], [7].

Під час активного використання інформаційно-комунікаційних технологій такі психічні характеристики, як: швидкість протікання процесів мислення, здатність до перцептивних дій, зокрема відтворення учнем інформації, зворотного зв'язку - практично не простежуються [1], [7].

Охарактеризуємо *психолого-педагогічні аспекти* використання комп'ютера у випадках оптимізації роботи класу та підвищення рівня знань учнів.

Використання наочних посібників (малюнків, схем, таблиць), які можна з успіхом виготовити з допомогою комп'ютера та роздрукувати на принтері навіть для кожного учня (або використовувати безпосередньо з монітора) багато в чому допоможе дітям в плані розуміння фактичного змісту твору (1 клас). Адже школярі в цьому випадку мають змогу не лише

чути голос вчителя (учня), який читає твір, та бачити букви (абстрактний, знаковий елемент), але й дивитися на самих персонажів, аналізувати причинно-наслідкові зв'язки, виразально-зображувальні засоби, що їх застосував автор [8].

Звичайно, такий вплив відразу на декілька органів чуттів, у різноманітних формах покращить процес сприймання учнями почутого і побаченого. Виділивши за допомогою таких таблиць головне вчитель забезпечить і належне розуміння основної думки твору учнями.

Сприймання покращується і за рахунок елемента цікавості, який, звичайно, присутній на уроках такого виду. Щодо уваги учнів, то треба зауважити, що за невмілого використання педагогом на уроці будь-якого засобу (чи то малюнка, чи то грамзапису) можливе зниження дитячої уваги, і тут на допомогу має прийти педагогічна майстерність учителя, його вміння вчасно запропонувати те, з чим він хоче працювати [5], [8].

Діалог – це бесіда двох або більше осіб, тому вміння складати діалоги, розігрувати їх потрібне для вироблення комунікативних навичок дитини [4]. Комп'ютер є помічником вчителя для представлення тематики діалогів.

Особливою проблемою у виховній площині є формування етичних якостей особистості. На уроках розвитку мовлення необхідно концентрувати увагу учнів на дотриманні правил етикету під час розмови (не перебивати партнера, поважати його точку зору) [2]. Дитині легше буде засвоїти правила, якщо вони будуть подані у цікавій формі, змодельовані, обіграні. Вчитель за допомогою комп'ютера в тій чи іншій формі (малюнок, опис, кінофільм) зможе цікаво подати матеріал для роздумів [8].

Висновки. Використання комп'ютерних дидактичних засобів зможе активізувати мовлення учнів, адже у більшості випадків вони самі будуть намагатися знайти відповідь. Доцільно вибрані дидактичні засоби з комп'ютерною підтримкою, поєднані з різними компонентами педагогічної майстерності сформулюють, на нашу думку, належне підґрунтя для оволодіння учнями матеріалом, вміння правильно будувати зв'язні висловлення та виконати інші необхідні в цьому плані завдання.

Майбутньому вчителю-класоводу необхідно регулярно ознайомлюватися з ринком мультимедійно-електронної навчальної продукції, новинками, що пропонуються на ньому. Слід уважно ставитися до кожної з розробок, оскільки, на жаль, вони не завжди унормовані педагогічно, психологічно та методично.

Правильна організація і проведення уроків рідної мови із використанням мультимедіа-технологій дає можливість наочно демонструвати можливості програмного забезпечення та економити час, інтенсифікуючи тим самим вивчення навчального матеріалу.

Список використаної літератури

1. Аствацатуров Г. О. Педагогический дизайн мультимедийногоурока [Электронный ресурс] / Г.О. Аствацатуров. – Режим доступа : http://vio.uchim.info/Vio_45/cd_site/articles/art_1_2.htm
2. Методика навчання української мови в початковій школі : навч.-метод. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / за наук. ред. М.С. Вашуленка. – К.: Літера ЛТД, 2010. – 364 с.
3. Методика розвитку зв'язного мовлення молодших школярів : Методичні рекомендації для студентів педінститутів /Укл. Л.О.Варзацька, Л.М. Шевченко. – Ч.1. – К.: РНМК, 1992. –164с.
4. Методичні рекомендації щодо усного і писемного мовлення молодших школярів. Норми оцінювання знань, умінь і навичок / А.М. Заїка. – К.: Магістр-S, 2000. – 88 с.
5. Мультимедіа [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.kspu.kr.ua/wiki/index.php/Мультимедіа>
6. На допомогу вчителю. Наочні посібники (презентації). Українська мова. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://http://yrok.at.ua/load/naochni_posibniki/ukrajinska_mova/17

7. Пінчук О.П. Використання мультимедійних продуктів у системі загальної середньої освіти [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/download/170/156>
8. Творча група "Мультимедійний супровід до уроку". – [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.eduwiki.uran.net.ua/wiki/index.php>
9. Державна національна програма “Освіта” (Україна ХХІ ст.). – К.: Райдуга, 1994. – 61 с.

В статье раскрываются вопросы целесообразности использования мультимедийных технологий обучения в плоскости развития речи младших школьников. Очерченно психолого-педагогические особенности использования компьютера для оптимизации работы класса и повышения уровня знаний учеников.

Ключовые слова: *мультимедиа, связная речь, педагогические исследования, методика обучения языку.*

The questions of expedience of the use of multimedia technologies of studies inplane of development of broadcasting of junior schoolboys open up in the article. Outlined psikhologo-pedagogical features of the use of computer for optimization of work of class and increase of level of knowledges of students.

Keywords: *multimedia, coherent broadcasting, pedagogical researches, method of studies of language.*